A RENDSZERVÁLTOZTATÁS FEKETE FÜZETE

30 ÉV „SZOCIALIZMUS” ÉS 30 ÉV KAPITALIZMUS TÁRSADALMI TELJESÍTMÉNYE

Összeállította: Farkas Péter
Ötletgazda: Imbrea József
Lektorálta: Artner Annamária és Szász Gábor
Tördelte: Paksai Béláné

ISBN:

Kiadja A Marx Károly Társaság és a Szervezők a Baloldalért

Budapest

2019

ELŐSZÓ

Egy társadalom az emberek túlnyomó többségének szemében annyit ér, amennyit életszínvonalban, életminőségben, szociális és közbiztonságban nyújt. A tudatosabbak a kulturális és erkölcsi értékek kibontakoztatásának is nagy fontosságot tulajdonítanak.

Jelen összeállításunk célja éppen az, hogy a szociális és kulturális szempontok szerint hasonlítsa össze a szocializmus építése (még nem szocializmus) majdnem 3 évtizedes szakaszának (1960-1989) teljesítményét a kapitalista restauráció 30 éves korszakával (1990-2019). Erre lehetőséget adnak a Központi Statisztikai Hivatal közel 60 évet átfogó statisztikai táblázatai is!

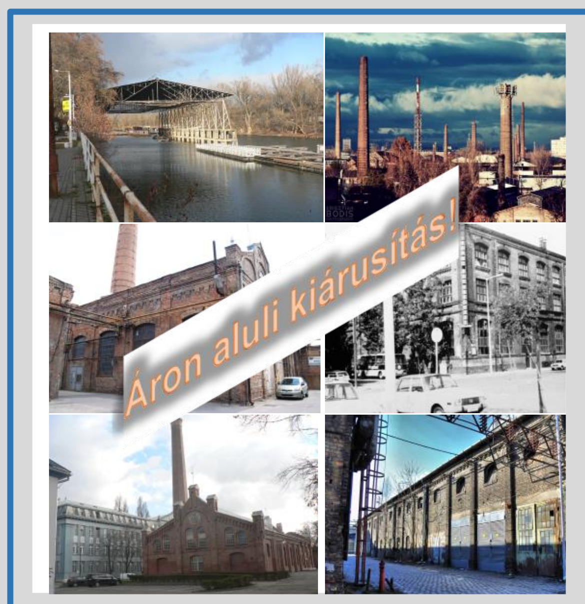
A következő oldalak feketén-fehéren bizonyítják, hogy a közösségibb társadalom építésének korszaka sikeresebb volt a gazdasági növekedést, munkalehetőségeket, lakossági jövedelmeket, fogyasztást, élelmezést, kulturálódást és más mutatókat tekintve.

Az utóbbi években egyre több sajtócikk, sőt tudományos elemzés siránkozik azon, hogy az elmúlt 30 évben nem teljesültek a ragyogó ígéretek a Nyugathoz való gyors felzárkózásról, az életszínvonal látványos emeléséről. A kiábrándult értelmiségiek az okok között többnyire az elhibázott gazdaságpolitikát, a banktőke túlságos uralmát, a liberalizmust vagy éppen az illiberalizmus gyengéket, szegényeket sújtó politikáját emelik ki. Magáról a kapitalista rendszerről és annak magyarországi sajátosságairól még elég kevés szó esik a nagynyilvánosság előtt. Igaz, újabban születtek olyan szélesebb körben ismertté vált internetes újságok (pl. Mérce), amelyek rendszerkritikus cikkeket is közölnek. A társadalomelméleti szakirodalomban is növekszik azok száma, akik Magyarország világrendszerben elfoglalt félperifériás helyzetét, a nemzetközi jövedelemlecsapolást, kizsákmányolást hangsúlyozzák (pl. Helyzet Műhely).

Valóban, hazánk a kapitalista rendszerváltoztatással a nemzetközi nagyvállalatok és fejlett tőkés országok gazdasági és részben politikai függőségébe került. A nyolcvanas évek végétől, erőteljesebben a kilencvenes évek elejétől, majd 2010-től egyre gátlástalanabb és oligarchikusabb formában folytatódott a hazai tőkésosztály harácsoló eredeti tőkefelhalmozása, ami ugyancsak egyre nagyobb jövedelemkülönbségeket, egyre igazságtalanabb jövedelemelosztást okozott. A külföldi és a hazai tőke félperiférikus országokra jellemző duális gazdasága jött létre. Ugyanakkor a rendszerváltoztatáshoz köthető külföldi és hazai tőkével zajlott privatizáció leértékelte, elherdálta a nemzeti vagyon, többek között a versenyképes iparvállalatok jelentős hányadát (*lásd az idézetet a 3. oldalon*).

Magyarország lakossága éppúgy, mint a perifériás és a többi félperifériás ország, a külföldi és a hazai tőke kettős kizsákmányolása alá került, annak meglehetősen szélsőséges esete. A dolgozók, a lakosság nagyobb felének reáljövedelme, reálfogyasztása, azaz életszínvonala alacsonyabb, vagy nem magasabb, mint 30 évvel ezelőtt. A magyar társadalom egy jórészének „kiesett" 3 évtized! És ez a kiábrándulás – hasonlóan szerte a Globusunkon – a jelenlegi neoweimari történelmi helyzetben a szélsőjobboldal erősödését eredményezi…

Farkas Péter

DEMOKRÁCIA?

A jelen összeállításunk tanulsága is az, hogy az egyenlőség szép elve írott malaszt a kapitalizmusban. Nincs semmiféle egyenlőség a termelő és nem termelő vagyonok tulajdonában, a jólétben! A vagyoni különbségek pedig felhígítják, feloldják, sokszor eltüntetik az emberjogi, polgári-törvényi, politikai-érdekérvényesítési, oktatási, kulturálódási, egészségügyi stb. egyenlőséget is. Pl. mikor lesz oktatási egyenlősége a vidéki elnyomorodott faluvégen tengődő fiataloknak? Mit kezdhetnek a periferizált szegényemberek milliói a sajtószabadsággal, amikor nincs az érdekeiket következetesen kifejező országos média? Hol a jogegyenlőség, ha milliók nem tudják megfizetni a peres eljárás költségeit? A polgári társadalom egyenlőségeszméje tiszta képmutatás! Az igazság az, hogy a polgári jogrend egyenlősítő jelszavaival leplezik a súlyos („gazdasági és szociális") társadalmi egyenlőtlenségeket. (F. P.)

PRIVATIZÁCIÓ

„A privatizációnak döntő szerepe volt a GDP 20%-os csökkenésében. Az ország népének munkájával létrehozott nemzeti termelő vagyon egy része megsemmisült, jelentős része külföldi tulajdonba vagy alkalmatlan és méltatlan hazaiak kezére került. Óriási társadalmi különbségek és tömeges munkanélküliség jött létre. Másfélmillió munkahely szűnt meg. Szétverték a nagyüzemi mezőgazdaság zömét, s felszámolták az ipar jelentős részét, amelynek értékeit – a jól képzett, fegyelmezett munkásgárdát, a színvonalas mérnököket és menedzsereket – azóta az ide telepedő multik világosan felismerték és igénybe vették.

Az 1990-ben minimálisan 1722,6 milliárd Ft – sokkal inkább azonban 2500 milliárd Ft vagy annál is nagyobb – értékű köztulajdon 441,9 milliárdért, illetve az E-hitellel és kárpótlási jeggyel csökkentve, 370,63 milliárdért került eladásra. Tehát 1722,6 milliárd Ft értéken számolva 26 illetve 21,5%-os, 2500 milliárdot alapul véve pedig 17,7 illetve 14,8%-os áron...."

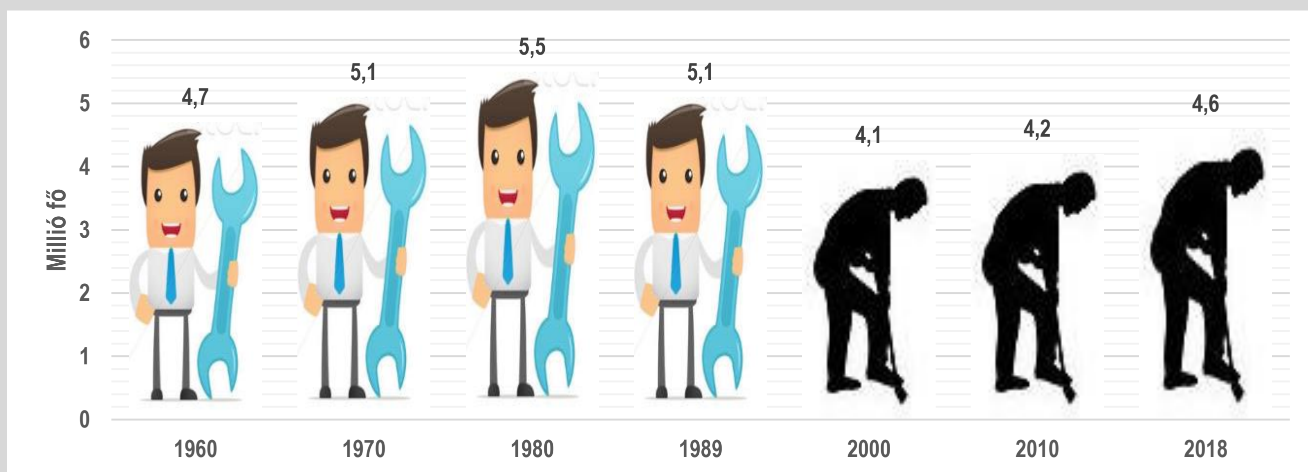
Forrás: **Mocsáry József: Visszapillantás a privatizációra. Eszmélet 52. szám (2001 tél). Kissé szerkesztett, két helyről összevont idézet.**

MUNKALEHETŐSÉG

Még azt merik állítani, hogy manapság „csúcson van a munkavállalók létszáma”!?

1. A dolgozók, illetve a „gazdaságilag aktív népesség” létszáma a „szocializmusban” és a kapitalizmusban[a].

Forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_qli001.html

Megjegyzés: 1990 óta az aktívan munkát kereső munkanélküliekkel együtt számítják a „gazdaságilag aktív népességet”, tehát pl. 2018-ban a valóban dolgozók száma közel 200 ezerrel kevesebb, 4,4 millió volt a grafikonban szereplő 4,6 millió helyett.

Vedd figyelembe!

- A dolgozók száma már „a szocialista korszak” végén, azaz a puha átmenet idején csökkenni kezdett. A nagy zuhanás azonban 1990-től kezdődött. **A rendszerváltás utáni négy évben** 20%-kal csökkent a gazdaság teljesítménye (a GDP), **közel másfélmillió munkahely veszett el.** A konszolidáció és az új befektetések révén, 2000 táján „már csak” egymillióval, **napjainkban pedig még mindig több mint félmillióval kevesebben vannak állásban hazánkban, mint 1989-ben.** S manapság félmillióra becsülhető a külföldön dolgozó „kitántorgott emberünk”.
- **A munkahelyek számának csökkenése szoros kapcsolatban volt a privatizációval. A kapitalista rendszerváltással hazánk a leggazdagabb országokhoz fokozatosan, sok ellentmondással, de felzárkózó közösségi országból a legfejlettebb tőkésországok profittörvények, azaz magánérdekek által igazgatott félperifériájává, félgyarmatává vált.** A transznacionális vállalatok felvásárolták, vagy lobbizás, korrupció révén ledózerolták, esetenként rozsdaövezetté tették a korábban dollárpiacon is versenyképes vállalatok legtöbbjét (MOM, MMG, Ganz-MÁVAG, orvosi műszergyártás, mezőgazdasági gépgyártás, autóbuszgyártás, Hajógyár stb.), vagy kivitték az országból (mint a Ganz Műszer Zrt-t a német újtulajdonos Indiába). A Csepel Művek 60 ezer embernek adott munkát, ma kis kft-k vannak a helyén. **A magyarok kezére játszott cégek egy része pedig tőkeerő híján gyorsan leépült (pl. Ikarus).**

- **A mezőgazdasági termelőszövetkezetek és ipari melléküzemeik felszámolása**, a földek magánosítása révén az ágazat dolgozóinak száma közel egymillióról napjainkra 200 ezerre csökkent. 25 éve olyan világhírű üzemek jelentették a magyar mezőgazdaságot, mint Bábolna, Mezőhegyes, Nádudvar. Mára ez a múlté.
- Hiába készítenek nekünk hókuszpókusz **hamis munkanélküli statisztikákat**! 2019 közepén 157 ezer munkaképes korú munkanélkülit mutatott ki a KSH. A hamisítás abból adódik, hogy ma hivatalosan csak az számít munkanélkülinek, aki folyamatosan munkát keres a sokszor távoli Munkaügyi Központokban. Az a többszázezer ember, aki elsősorban a kisfalvakban és a vidéki tönkretett ipari központokban már lemondott a munkakeresésről, nem szerepel a statisztikában!

CIGÁNYOK

A késő Kádár-korszakban a munkaképes korú **cigány férfiaknak már 85%-a dolgozott**, **1995-ben már csupán a 23%-a**. A cigány nők foglalkoztatottsága ugyanakkor 53%-ról 15%-ra zuhant. **Nos, akkor a cigányok egyenként, esetleg együtt felelősek a munkanélküliségükért, vagy a kapitalista rendszerváltás volt az alapvető ok…?**

KISZOLGÁLTATOTTSÁG

- 30 éve napi 8 óra munkából elfogadhatóan meg lehetett élni. Mindannyian tapasztaljuk, hogy ma sokszor 13-15 óra is kevés.

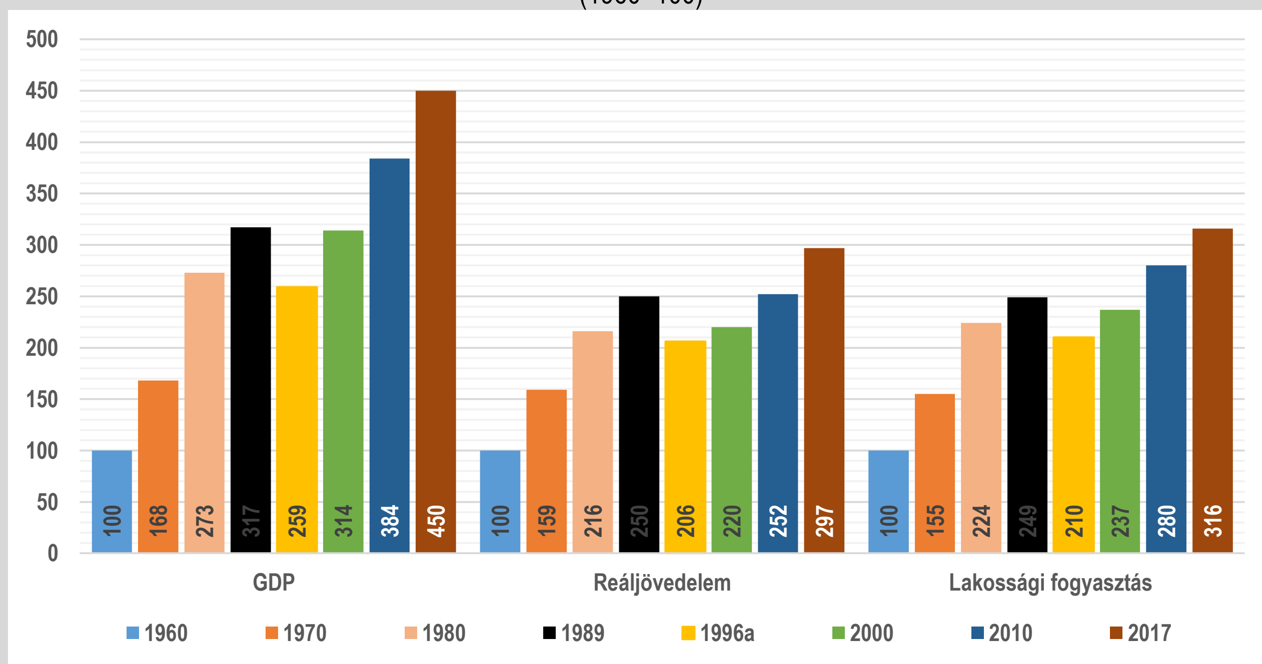
- A munkavégzés nem biztosíték a szegénység ellen. Az Európai Unió nem túl szigorú statisztikája (Eurostat) is nyilvántartja a dolgozói szegénységet. Eszerint a 2010-es évek közepén a munkában állók majdnem egytizede számított szegénynek Magyarországon.

- Az ezredfordulón még átlagosan a munkavállalók 3,5%-a volt egyidőben táppénzen. A súlyos munkahelyi megfélemlítés és a Munka Törvénykönyvének szigorítása miatt 2017-ben átlagosan már csak a dolgozók 1,7%-a „mert" betegségével otthon maradni.

TERMELÉS, JÖVEDELEM, FOGYASZTÁS

Magyarország tényleg jobban teljesít?

2. A GDP, az egy főre jutó reáljövedelem és a lakossági fogyasztás
(1960=100)

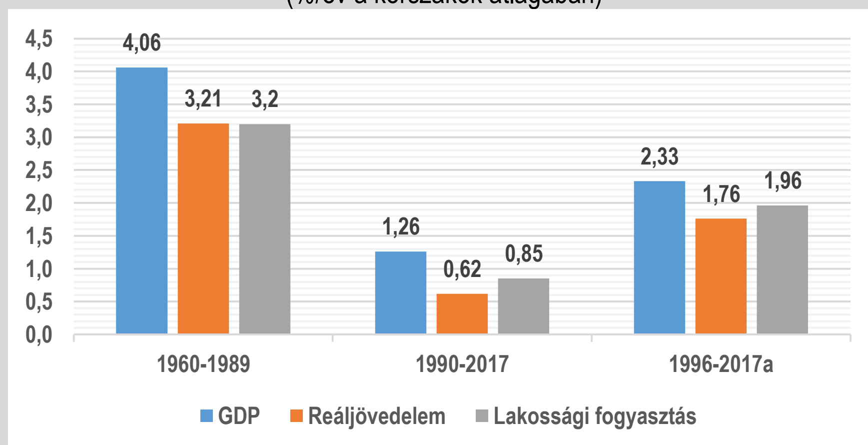

Forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_qpt001.html
http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_qpf002.html

Megjegyzés: [a] A reáljövedelem és a lakossági fogyasztás csökkenésének mélypontja volt 1996. A GDP esetében 1993. évi adat, mert a GDP akkor volt a legalacsonyabb.

Az előző grafikonból látható, hogy 1. a GDP (bruttó hazai termék), 2. a lakossági reáljövedelem és 3. a lakosság fogyasztása 1989-től a 90-es évek közepéig zuhant, majd emelkedni kezdett. *E három alapvető mutatószám azonban a „szocialista" korszakban sokkal gyorsabban nőtt, mint az újkapitalizmusban.* Ezt szemlélteti a *3. grafikon*.

3. A GDP, az egy főre jutó reáljövedelem és a lakossági fogyasztás növekedési üteme a „szocializmusban" és a kapitalizmusban
(%/év a korszakok átlagában)

Forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_qpt001.html
http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_qpf002.html

Megjegyzés: [a] 1996 a reáljövedelem és a lakossági fogyasztás minimuméve volt, de a GDP esetében ez 1993.

Vedd figyelembe!

- A kapitalista rendszerváltozás első éveiben az egy főre jutó reáljövedelem és fogyasztás közel 20%-kal zuhant. A helyzet 1997-től javult, az 1989. évi szintet 2002-2003-ban érték el újra ezek a mutatószámok. Tehát ***egy bő évtized teljesen kiesett…***

Az Európai Unió statisztikája (Eurostat) szerint *2018-ban a 28 tagország közül Bulgária után Magyarországon volt a legalacsonyabb az egy főre jutó jövedelem és fogyasztás!*

- Mint a 3. grafikonból látható, a ***„szocialista" korszak három évtizede alatt a GDP, ezzel a részben lakossági bevételekké váló nemzeti jövedelem átlagos növekedési üteme több mint háromszor gyorsabb volt, mint az újkapitalista korszak 28 éve alatt.*** Ha a 1993-as mélyponttól nézzük, akkor is közel kétszer olyan gyors volt a GDP növekedési üteme a Kádár-korszakban, mint a félperifériás kapitalizmusban.
- A „szocializmus" 30 éve alatt az egy főre jutó reáljövedelem és lakossági fogyasztás egyaránt 2,5-szeresére (150%-kal) emelkedett. A kapitalizmus 28 éve alatt a lakosság reáljövedelme csupán 30%-kal, fogyasztása 37%-kal nőtt. Tehát ***a „szocializmus" idején (1960-1989) a lakossági reáljövedelem 5-ször(!), a lakossági fogyasztás közel négyszer(!) gyorsabban nőtt,*** mint a rendszerváltás utáni közel három évtized alatt (1990-2017). Ha az 1996-os jövedelmi és fogyasztási mélyponttól vizsgáljuk, akkor a lakossági jövedelem közel kétszer olyan gyorsan gyarapodott a „szocialista" korszakban, a fogyasztás pedig mintegy 60%-kal gyorsabban nőtt, mint az újkapitalizmusban.
- ***A lakosság eladósodása*** és részben a külföldön dolgozók hazautalásai tették lehetővé, hogy a reáljövedelemnél magasabb lehessen a fogyasztás az utóbbi két évtizedben.
- ***A munkaalkalmak és a családi bevételek csökkenése, a jövedelemkülönbségek növekedése folytán (lásd a 10-13. oldalon), a lakosság bő felének nem nőtt a reáljövedelme és a fogyasztása 1989 óta, milliók életszínvonala a 30 évvel ezelőtti szint alatt van!***

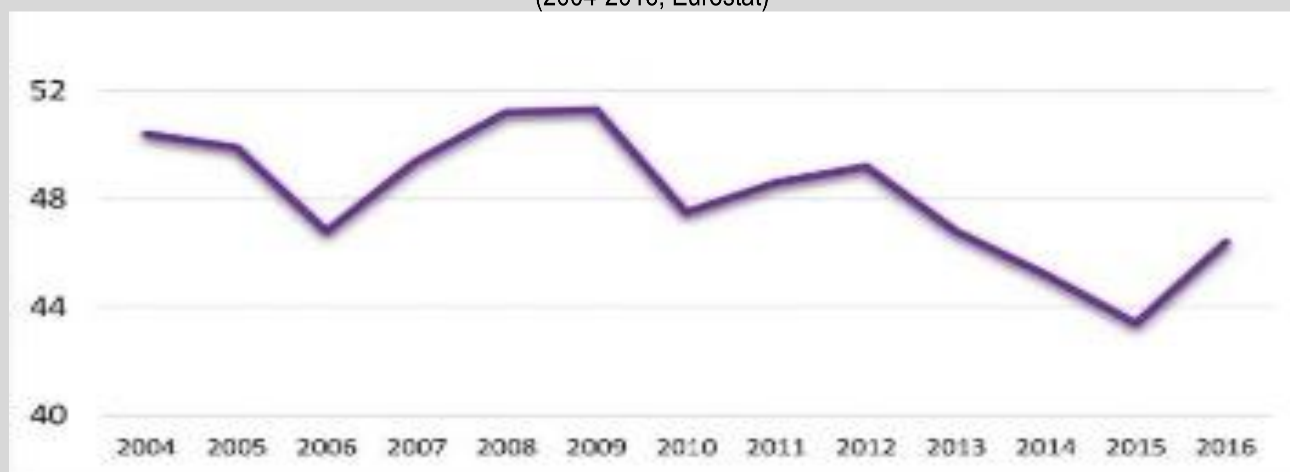
ELLÁTATLANSÁG

- A kétezres évektől a *betegbiztosításra költött összeg* fokozatosan a GDP 6 %-áról az 5%-ára, a rokkantellátást szolgáló összeg 2%-áról 1%-ára csökkent. A Fidesz-kormány ellátás nélkül hagyta a korábbi *rokkantnyugdíjasok* durván felét, mások ellátását csökkentette, ami felér egy népirtással!

- A „szocialista" korszak vívmánya volt az általános nyugdíjrendszer bevezetése. 2003-ban még a nyugdíjas korúak 86%-a részesült nyugdíjban, 2017-ben már csak a 73%-a. *Vészes a nyugdíjra nem jogosultak arányának növekedése, ma már minden negyedik idős ember ellátatlan!*

Mint világszerte, Magyarországon is csökken a GDP-ből bérekre fordított hányad:

4. Bérhányad alakulása Magyarországon
(2004-2016, Eurostat)

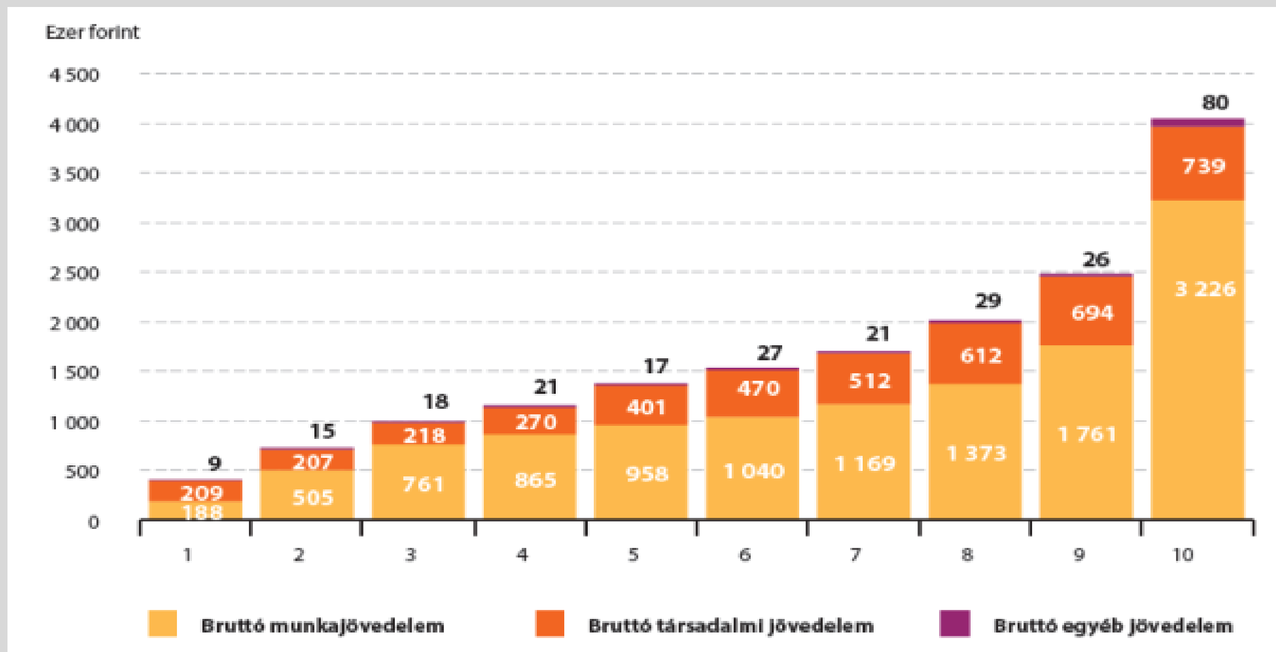

Forrás: *https://merce.hu/2018/04/07/a-magyar-gazdasag-helyzete-2018-ban-2-resz/*

ÓRIÁSI JÖVEDELMI KÜLÖNBSÉGEK

A fő ok a privatizáció, az értéktermelő tulajdon egyenlőtlen megoszlása!

5. Az egy főre jutó bruttó jövedelmek megoszlása jövedelmi tizedenként, 2017

Forrás: A háztartások életszínvonala, 2017. KSH. p. 7

Vedd figyelembe!

- Az 1989-es kapitalista rendszerváltáskor még csak 4,5-szeres volt a lakosság legalsó és a legfelső tizedének jövedelme közötti különbség. 2010-ben már 8,1-szerese volt a felső jövedelmi tized bruttó jövedelme a legalsónak, s 7,3-szorosa a nettónak. A jövedelemkülönbség a Fidesz érában tovább növekedett. Az 5. grafikonból látható, hogy 2017-ben a legalsó (400 ezer Ft/fő/év) és a legfelső tized bruttó jövedelme (közel 4 millió Ft/fő/év) között már tízszeres volt a különbség. Ezt az adózás és a családtámogatás sem mérsékelte érdemben: **a nettó jövedelmek között több mint 8-szoros eltérés volt.**
- Az első tizedben az egy főre jutó éves átlagos nettó jövedelem az országos átlag 29,2%-a volt 2017-ben.

NYARALÁS

30 éve az emberek erős többsége nyaralni ment, részben a nagyon olcsó vállalati és szakszervezeti üdülőkbe. Ma a családok 59 százaléka nem megy üdülni.

Pontosítsunk!

Szakszervezeti vélemény az állami statisztikák torzításairól:

„A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint a felső tizedbe tartozók annyit visznek haza, mint a munkavállalók fele összesen. A bérolló ráadásul tovább nyílt.

HAJMERESZTŐ

Hajmeresztő, hogy az alsó tized társadalmi juttatásai (210 ezer Ft/fő/év) eltörpülnek a felső tizedéhez képest (740 ezer Ft/fő/év).

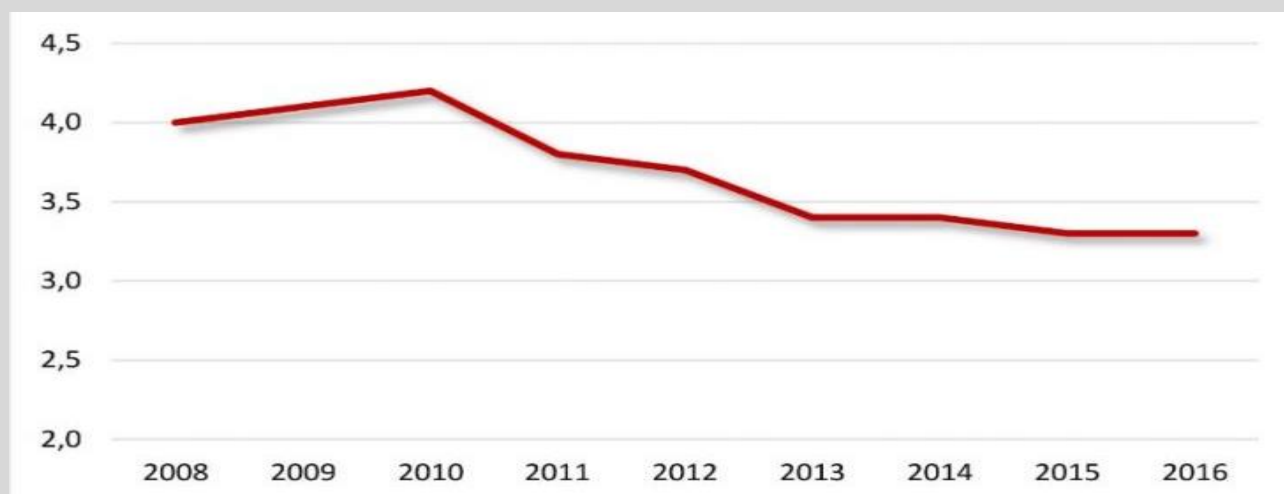
A Magyar Szakszervezeti Szövetség álláspontja szerint a statisztikát torzíthatja az is, hogy az öt főnél kevesebb embert foglalkoztató kis cégek, illetve az egyéni vállalkozók (több mint egymillió aktív dolgozó) adatai egyáltalán nem szerepelnek benne. Az aktív dolgozók nagyjából negyede ebbe a körbe tartozik. Őket pedig jellemzően minimálbéren jelentik be.

Ha őket is beszámítanák, egyértelműen kiderülne, hogy a KSH adatai alaposan félrevezetők. Ez a győzelmi statisztika nem más, mint szemfényvesztés, mert az emberek jelentős többsége bizonyosan nem visz haza havi 240 ezer nettót. A módszertan tehát rossz, s alkalmatlan a valós jövedelmi viszonyok bemutatására."

Forrás: szakszervezetek.hu 2019. július 30. Rövidített szöveg.

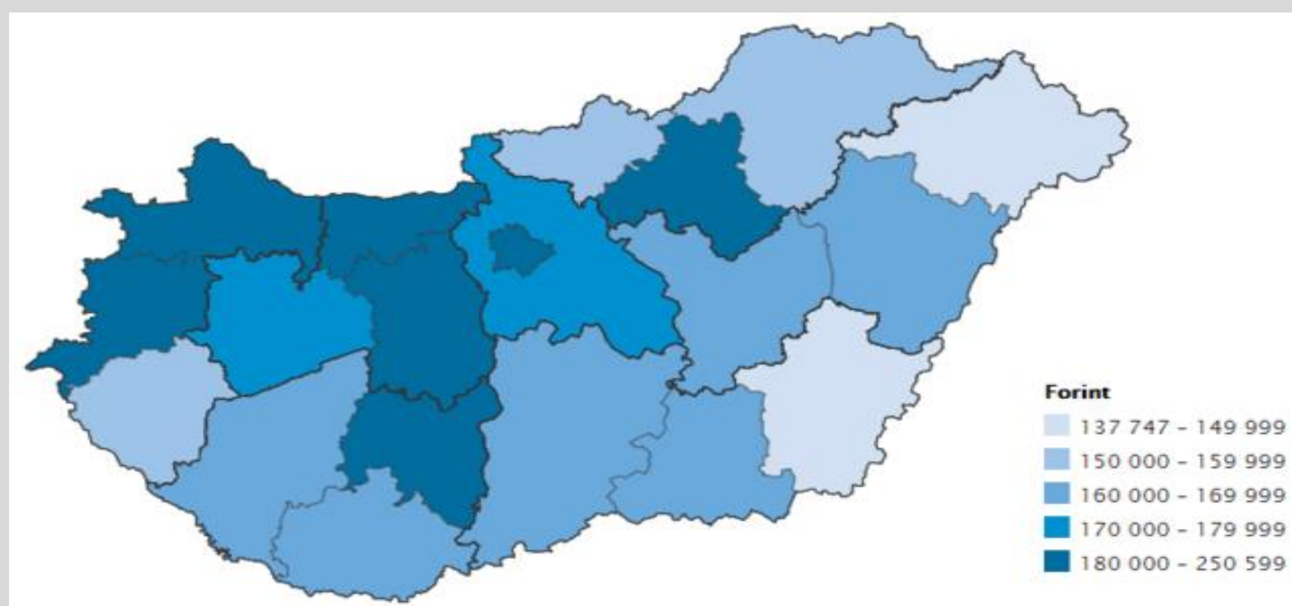
Kommentár nélkül:

6. A legalsó jövedelmi tized részesedése az összes jövedelemből Magyarországon

Forrás: **https://merce.hu/2018/04/07/a-magyar-gazdasag-helyzete-2018-ban-2-resz/**

7. Súlyos regionális jövedelmi különbségek
(Havi nettó átlagkereset, 2017. I-IV. negyedév)

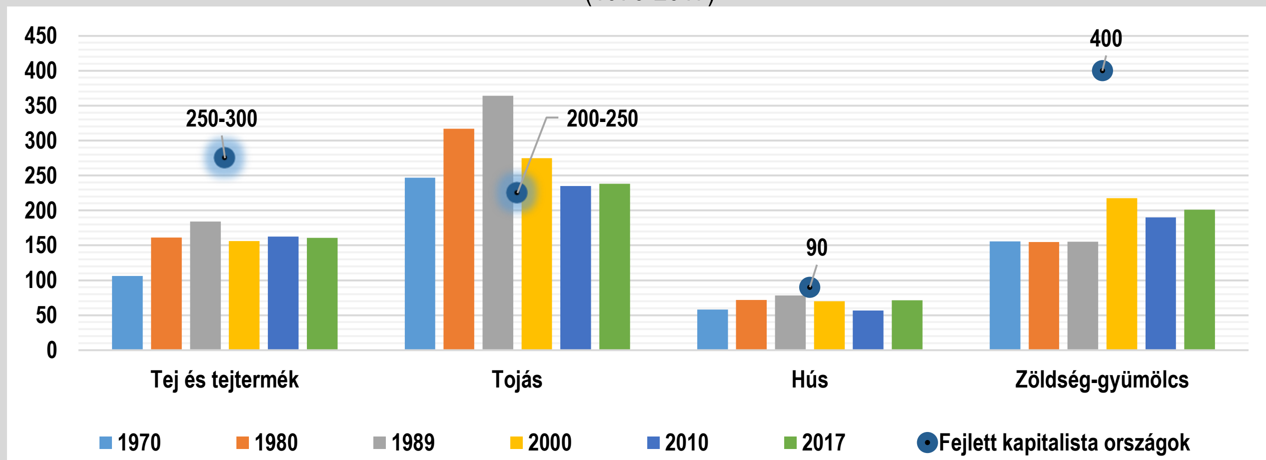

Forrás: https://merce.hu/2018/04/07/a-magyar-gazdasag-helyzete-2018-ban-2-resz/

ÉLELMISZERFOGYASZTÁS, LAKHATÁS

Évtizedek után újra tömeges alultápláltság

8. A legfontosabb élelmiszerfajták fogyasztása
(1970-2017)

Forrás: http://www.ksh.hu/4_1_2_1_hosszu

Megjegyzés: Tej és tejtermék esetén tejegyenértékre átszámítva, literben. Tojás: db. Hús, zöldség és gyümölcs: kg.

Vedd figyelembe!

- **Tej és tejtermékből** a kapitalista rendszerváltás előtt meghaladott 180 l/fő/év az élettanilag ajánlott minimum, **ma ezt az egészséges szintet nem érjük el!** Ráadásul a tej és tejtermékek fogyasztása – alább bemutatjuk – rendkívül egyenlőtlen a fogyasztók osztályhelyzete szerint.
- Évi **70 kg hús/fő elégséges**, de hazánkban nagy tömegek fogyasztanak az élettanilag szükséges mennyiségnél kevesebbet.
- 2017-ben az Európai Unió országaiban a lakosság 41-84%-a, átlagosan 64%-a evett naponta **zöldséget. Magyarország** messze lemaradva **az utolsó** az EU-ban, nálunk csak 30%, azaz minden 3. ember fogyaszt mindennap zöldségfélét!
- A napi **gyümölcsfogyasztás** európai átlaga szintén 64%, hazánkban csak 40%. Ezzel **hátulról a negyedikek vagyunk.** (EU statisztika itt.)

A súlyos társadalmi különbségek az élelmiszerfogyasztásban

A lakosság legszegényebb 10%-ának és a leggazdagabb 10%-ának fogyasztása élelmiszerfajták szerint 2017-ben

	Legszegényebb 10%	Leggazdagabb 10%
Kenyér (kg)	42,0	32,5
Hús (kg)	49,7	68,5
Tej (liter)	43,2	60,3
Sajt, túró (kg)	4,6	11,9
Tojás (db)	128	140
Gyümölcs (kg)	30,1	70,4
Zöldség (kg)	69,8	88,5

Forrás: http://www.ksh.hu/stadat_eves_2_2

Mint a táblázatban látható, a gazdagok 30%-kal több zöldségfélét, 40%-kal több húst és tejet, több mint kétszer annyi tejterméket és gyümölcsöt esznek, mint a szegények! A szegényeknek csak a kenyérfogyasztása magasabb, mint a gazdagoké.

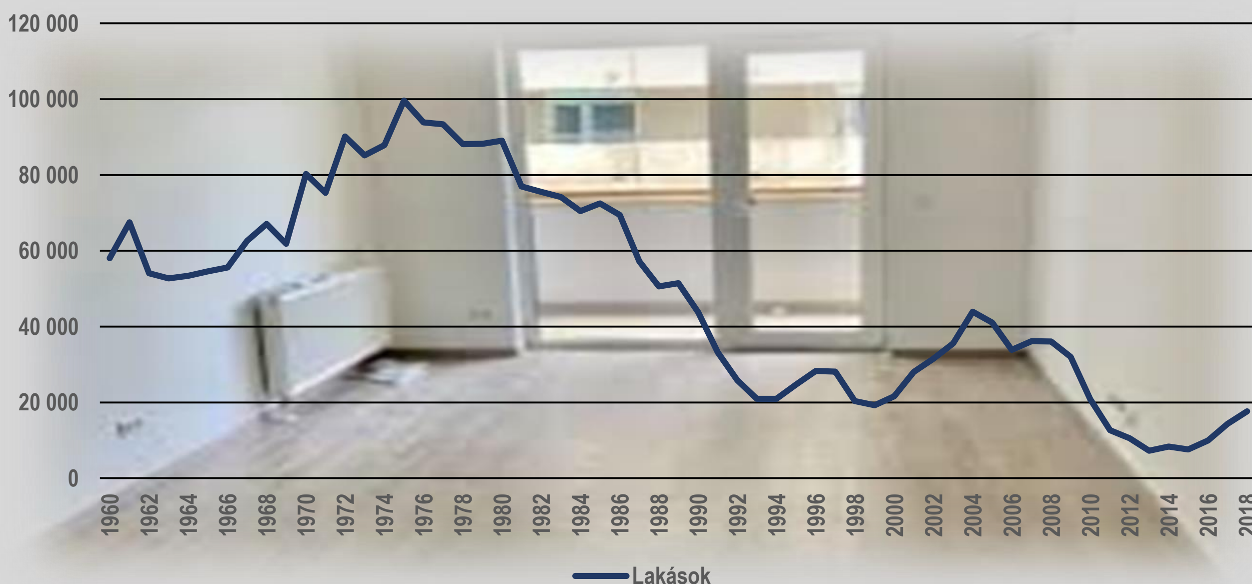
ÉHEZÉS

Szociológusok hazánkban 2-300 ezerre teszik az alultápláltak, köztük 50-60 ezerre az éhező és gyengén táplált gyermekek számát. A „szocialista” korszakban lényegében ismeretlen volt az éhezés és alultápláltság. Miután sok iskolás az éhségtől bukott ki az osztálypadból, ma kormányprogramban biztosítják többtízezer gyermek napi egyszeri meleg étkezését. A családok pedig tovább nyomorognak.

Lakhatási válság

A számok magukért beszélnek: tükrözik az új lakáshoz jutás esélyeit a „szocialista” és kapitalista korszakban. A különbség elborzasztó.

9. Épített lakások száma összesen
(1960-2018)

Forrás: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_zrs001.html

Vedd figyelembe!

- „A rendszerváltásig a hazai ingatlanok 5 százaléka állt üresen, azóta folyamatosan nő az arányuk: 2001-ben 9,2, 2011-ben 10,9, 2015-re pedig 12,7 százalékra emelkedett, s ez mára állandósulni látszik. Ma már a 4,4 millió ingatlanból körülbelül 560 ezer nem lakott. (Csak Budapesten 4 ezer önkormányzati lakás áll üresen.) Mindez óriási kontraszt a lakhatási válsággal. Sokezren élnek az utcán hajléktalanként, cirka félmillióan tarthatnak a kilakoltatástól, s legalább ennyien vegetálnak komfort nélküli, lepusztult, egészségtelen lakásokban. Mindezek miatt A Város Mindenkié csoport (AVM) már régen kidolgozott egy tervezetet az üresen álló ingatlanok hasznosítására, de az állam nem tesz semmit.” (Népszava, 2018. 08. 02.)
- „A Habitat for Humanity Magyarország jelentése szerint Magyarországon csaknem 840 ezer ember küzd súlyos problémákkal olyan háztartásokban, ahol a bevételek több mint 40 százalékát teszik ki a lakhatási költségek. Egy KSH-jelentés is megjegyezte: a magyar háztartások mintegy harmada küzd a magas lakhatási költségek miatt anyagi gondokkal.” (Népszava, 2019. 01. 25.)

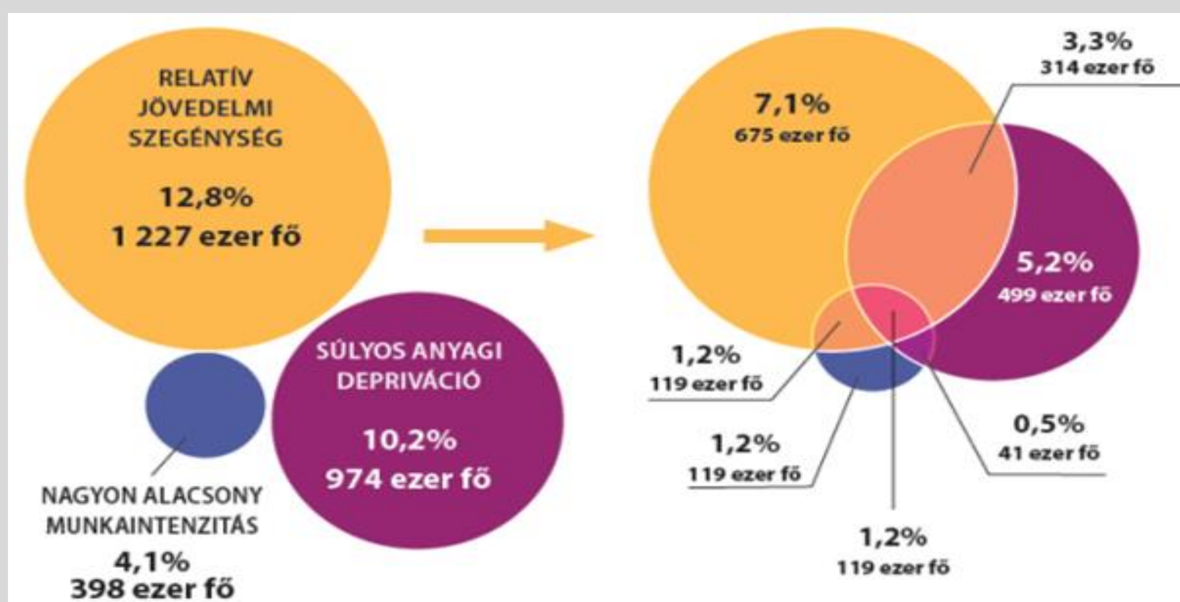
NYOMOR

3 millióan létminimum alatt

Az Európai Unió – a magyar Központi Statisztikai Hivatal megkérdőjelezhető adatszolgáltatása alapján – három fontosabb mutatószámmal tartja számon a szegénységet. Ezeket kötelességszerűen bemutatjuk, bár – mint lejjebb szó lesz róla – számunkra hitelesebb kimutatások is vannak.

- Az Eurostat adatai szerint **az „anyagilag depriváltak" (megfosztottak), azaz nagyon súlyos anyagi nehézségekkel küzdők aránya –** a közmunka kiterjesztése és a foglalkoztatási arány növekedése folytán – **a 2010-es években 25%-ról 2017-ig 10,2%-ra csökkent hazánkban.** E mutató alapján akkor szegény valaki, ha önbevallás alapján 10 meghatározó anyagi körülmény közül (pl. tudja fizetni a közüzemeket és törleszti a hiteleket, egy hetes nyaralásra tud menni, minden másnap húst tud enni, fűteni tud, autója, telefonja van stb.) 4 hiányzik az életéből. **Ezzel a sokat javult mutatószámmal is, Magyarország hátulról a negyedik az EU-ban!**
- A másik két európai szegénységi mutató a következő. 2017-ben az Eurostat 12,8**%-ra** tette a **relatív jövedelmi szegénységet** (mely a mediánjövedelem 60%-a alatti bevétellel rendelkezők aránya). Továbbá 4,1%-ra tették **a fizetett munkát nem, vagy alig végző,** ezért veszélyeztettek arányát. (Utóbbi adatok feltehetően nagyon alábecsültek. A jövedelmi szegénységet pl. vesd össze az 5. grafikonnal a 8. oldalon! F. P.)
- A három szegénységi kategória részben fedi egymást (10. grafikon). Így számítva a magyar lakosság ötöde, **19,7%-a volt szegény és súlyosan veszélyeztetett 2017-ben.**
- Miközben tehát az EU módszere alapján minden ötödik magyar, azaz közel 2 millió honfitársunk volt „veszélyeztetett" ***a szegénységgel és társadalmi kirekesztettséggel, a 18 éven aluli gyermekeknek már 36%-a, a 7 éven aluliak 42%-a!***
- Ugyanezen felmérés megerősítette, hogy ***a gyermekes családok harmada nem tud naponta egy tál meleg ételt kínálni gyermekeinek***. Ez az eredmény a strukturális, azaz minőségi alultápláltság dimenzióját nagyon szélesre tárja. Durván 400ezer gyermekre és a szüleikre, összesen 8-900ezer emberre.

10. A szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek száma és aránya dimenziónként külön, illetve a dimenziók együttes figyelembevételével, 2017

Forrás: A háztartások életszínvonala, 2017. KSH. p. 14

- ***E vizsgálat szerint 2018-ban a magyar lakosság 35%-a nem tudott kijönni a rendelkezésére álló rendszeres jövedelméből.***

25 éve lényegében nem voltak hajléktalanok, s a biztos megélhetés miatt senkit nem fenyegetett az a veszély, hogy az utcára kerül. ***Magyarországon ma becslések szerint 30-80 ezer hajléktalan él, s évente 2500-3500 családot lakoltatnak ki, ingatlanjaikat elárverezik.***

LÉTMINIMUM A Központi Statisztikai Hivatal – politikai megfontolásból – 2015 óta nem készít létminimumszámítást. A létminimum kissé magasabb, mint az abszolút szegénységi küszöb, de nem tartalmaz pl. mobiltelefont, internetet. A Friedrich Ebert Alapítvány és a Magyar Szakszervezeti Szövetség megbízása alapján a Policy Agenda kutatóintézet folytatta a KSH helyett az adatközlést. Eszerint *2017-ben a lakosság 30%-a, mintegy 3 millió magyar ember élt a létminimumot el nem érő összegből. Ugyanakkor a lakosság 53%-a élt a picit nagyobb mozgásteret biztosító* társadalmi minimumnál *(117 720 forint) kisebb bevételből.* 2018-ban átlag 94820 forint volt a létminimum, 121 350 Ft a társadalmi minimum, amely összeg családnagyság és regionális különbségek miatt is szóródott. Ugyanekkor a nettó minimálbér (91 770 Ft) nem érte el a létminimumot, és akkor még nem beszéltünk a közmunkásokról, járadékosokról, kisnyugdíjasokról!

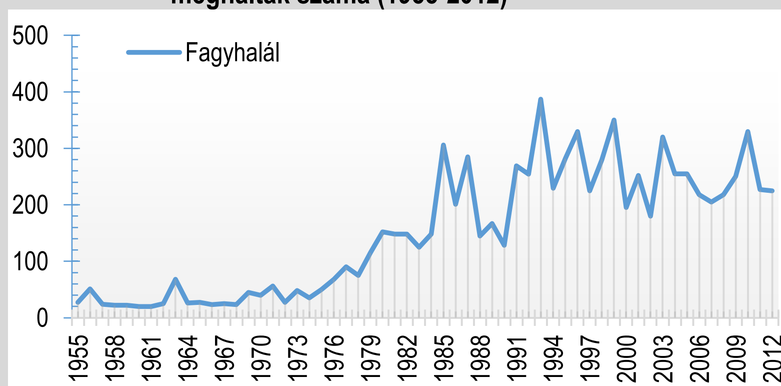
Szörnyűség: 900 ezer végrehajtás!

Minden 10-11. honfitársunknak van nagyobb tartozása, amelyet a devizahitel, a dráguló bérlakás árak, a fizetéséből befizethetetlen, 3 hónapot meghaladó rezsiszámla okoz. Az Igazságügyi Minisztérium közlése szerint ugyanis 900 ezer ember összesen 3,229 milliárddal tartozik. A 900 ezer ügyből 280 ezer behajthatatlan, mert a tartozók nem rendelkeznek ingatlannal vagy ingósággal, amely fedezné a végrehajtást. (Jámbor A.: Mérce, 2017. október 1.)

A HORVÁTOK ELENGEDTÉK…

„A horvát szociáldemokrata kormány megállapodott több bankkal és közműszolgáltatóval arról, hogy a legszegényebbek tartozását, akiknél ez már behozhatatlannak tűnik, elengedik. A horvát kormány nem a leggazdagabbaknál hagyott több pénzt, mint a magyar kormány a végtörlesztéssel, a rezsicsökkentéssel vagy az egykulcsos adóval, hanem a legszegényebbeknél, mert ez a társadalom érdeke. Hogy ne legyen több hajléktalan ember, hogy ne fagyjon meg több ember a saját otthonában, hogy ne kerüljenek ki többen a szociális védőhálóból, hogy családok tízezreinek legyen esélye a felemelkedésére. Rájöttek, sokkal jobban járnak azzal, ha az állampolgárok nem kerülnek tömegesen az utcára, mint a számláik behajtásával." (Jámbor András: Mérce, 2015. január 6.)

11. Az állam szerint „igen nagy hideg miatt"(!) meghaltak száma (1955-2012)

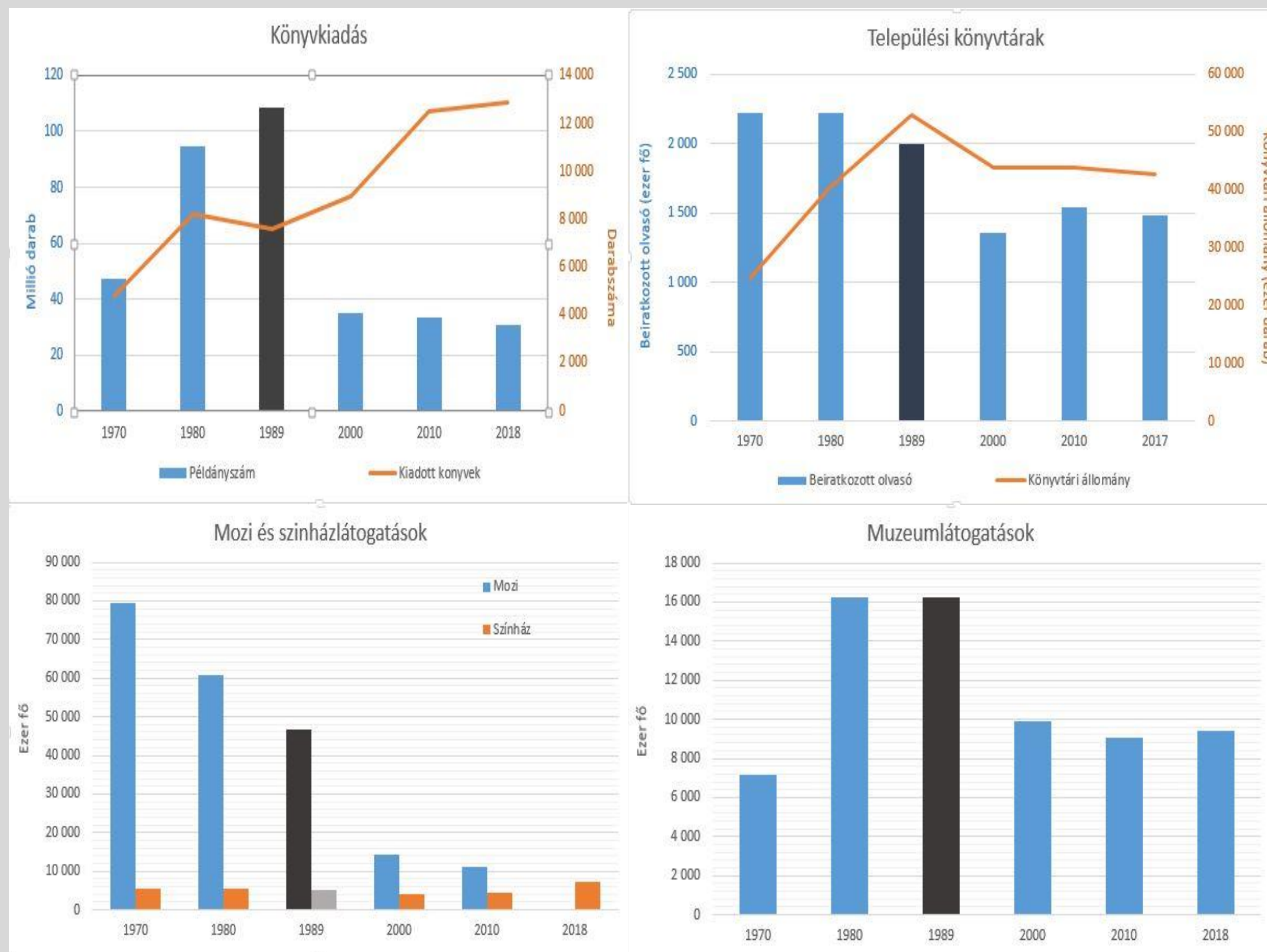
Forrás: https://drive.google.com/file/d/18Ki9Bci4mE4JXTWVGfh8WzpGFI71xla_/view

1989-2012-ben évi átlagban 251-en fagytak meg. Ha évi 250-el számolunk, 30 év alatt kb. 7500 honfitársunk szenvedett fagyhalált, több mint felük, a saját lakásában! Ez a statisztika azonban nem tartalmazza a test lehűlése által okozott betegségekben elhunytak számát! Ma Magyarországon milliónyi háztartásban gond a fűtés.

KULTÚRA, OKTATÁS

Mélyrepülés

12. A kulturális élet mutatószámai

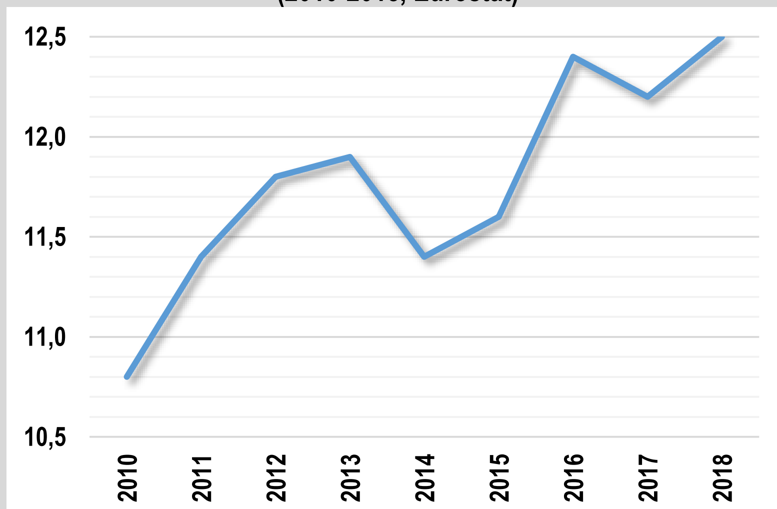

Forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_zkk001.html#

Vedd figyelembe!

- **Az 1960-as és 70-es évek gyors javulása után a művelődés mutatószámai (a részben már fokozatos kapitalista átmenetnek tekinthető) 80-as években stagnálni kezdtek.**
- **1989 után meredek csökkenés kezdődött. Különösen árulkodó a könyvolvasás (a kinyomtatott könyvek számának) zuhanása. 1989-ben 11 könyv jutott minden lakosnak, 2018-ban már csak 3,5, s ebben a tankönyvek is benne vannak! Napjainkra csak a színházlátogatások száma éri el a „szocialista" korszakét. Tehát 30 év kiesett a közművelődés fejlődéséből, a helyzet sokat romlott.**
- **Ráadásul jelentős mértékben megnőtt a lélekromboló, morális tartást, humanitást gyengítő ponyvaművek részaránya a könyvkiadásban, a bemutatott filmekben, a televíziós műsorokban és részben a színházakban is.**
- **A tendencia tragikus még akkor is, ha tudjuk, hogy részben, de csak részben, az Internet elterjedése is közrejátszott a hagyományos kulturális javak iránti kereslet csökkenésében. A mozilátogatások számát – érthetően – a tévé hatalmas műsorkínálata is csökkentette.**

KÖZOKTATÁS

Forrás: https://merce.hu/2018/04/07/a-magyar-gazdasag-helyzete-2018-ban-2-resz/

- A 16 éves korosztály beiskolázottsága a 2000-es évek első felében 94-95%-os volt, 2010-ben pedig már elérte a 99,7%-ot (KSH adatok). Miután 2012-től a Fidesz kormány 18-ról 16 évre csökkentette a tankötelezettséget, a 16 évesek beiskolázottsági rátája 92,6%-ra csökkent 2017-ig.
- A 20 évesek beiskolázottsági rátája a rendszerváltoztatás után emelkedett, majd 2010 és 2017 között – a kormány döntése nyomán – 56%-ról 46%-ra zuhant. Közrejátszott még az államilag finanszírozott felsőoktatási helyek szűkítése és a felvételi ponthatárok növelése. Az egyetemi képzésben résztvevők száma tovább fog csökkenni. A szegény néprétegek gyermekeinek sokaságát fogja kizárni az egyetemi tanulmányokból a nyelvvizsga megkövetelése a felvételhez.
- Felmérések szerint – az új oktatási módszerek és a pedagógusok túlterheltsége miatt – az általános iskolai diákok közel 40%-a olvasási és szövegértési nehézségekkel küzd. A középiskolai rendszer átalakítása miatt a képzés az egyszerű „csavarhúzós” munkavégzésre való felkészítés felé tolódott el. Csökken az érettségiző szakmunkástanulók száma. A magyar dolgozók tömegeit lebutított munkásokká züllesztik. A rendszerváltás előtt a magyar szakmunkások, technikusok éppen arról voltak híresek, hogy több szakmában „sem lehetett eladni őket”.
- Itt csak említeni tudjuk a kötelezővé tett történelem és irodalom tananyagok haladásellenes, az úri Magyarország hagyományait megidéző, pl. a fasiszta tengelyhatalmak oldalán folytatott háborút és a háborús bűnöket elfogadó-mentegető, lélekromboló tartalmát.
- A reáltantárgyak tananyaga nagyon jó, de a diákok a jelenlegi oktatási rendszerben nem tudják megtanulni. Ezért sok felsőoktatási műszaki és természettudományi kar a 2000-es években bevezette a matematika és fizika alapozó tantárgyat.

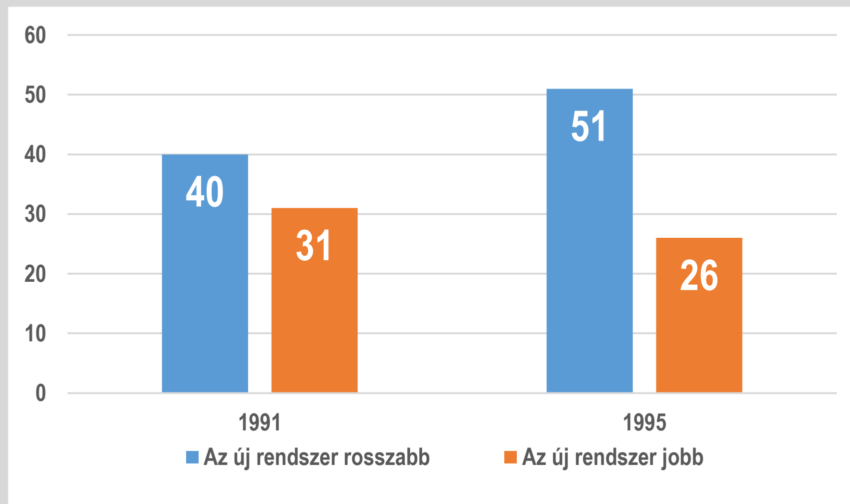

KÖZVÉLEMÉNY

A „szocializmusban” jobb volt

Már 1991-ben sem nyilatkozta a többség azt, hogy az új (kapitalista) rendszer a jobb! Ez megkérdőjelezi a rendszerváltoztatás támogatottságáról szóló legendákat! 1995-ben pedig már a lakosság (válaszadók) több mint a fele nyilatkozott úgy, hogy „az új rendszer” rosszabb (lásd a 14. ábrát)..

14. Az új rendszer jobb vagy rosszabb?
(A válaszadók százalékában, 1991 és 1995)

Forrás: Ferge Zsuzsa: A rendszerváltás nyertesei és vesztesei. (In: *Társadalmi riport*. TÁRKI , 1996)

A kilencvenes évek második felében megindult viszonylagos gazdasági konszolidáció sem változtatott e tendencián, a kiábrándulás folytatódott. 2001-ben a felnőttek 53 százaléka nyilatkozott úgy, hogy a második világháború és a rendszerváltás közötti időszak volt a legboldogabb a magyarok életében, 2008-ban pedig már 62 százalékuk. Wirth Zsuzsanna: Origo, 2013. 05. 27.

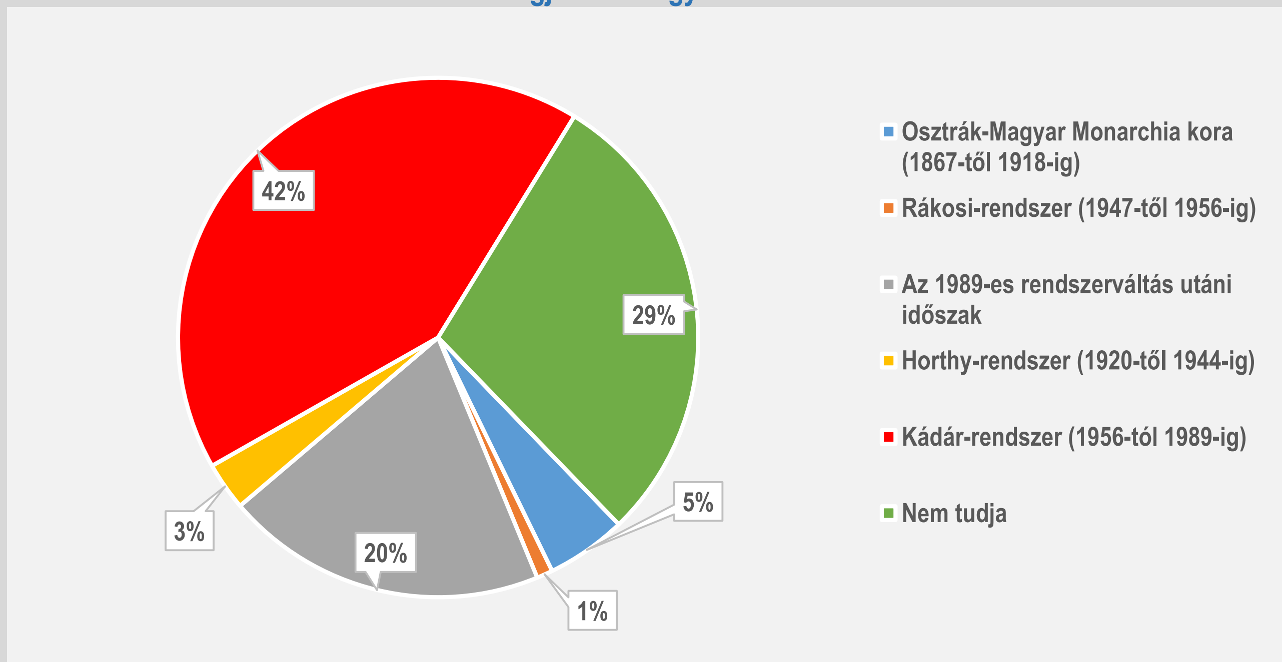
2017-ben egy nemzetközi felmérés (Pew Research Center) eredménye megerősítette a „szocialista korszak” első helyét a közvélemény egészében. Eszerint Magyarországon „32% gondolja azt, hogy most jobb az élet, mint 50 éve (1967-ben! F. P.), és 39% pedig azt, hogy rosszabb a helyzet, mint a kommunista egypártrendszer időszakában, Kádár János vezetése mellett.” A képet azonban árnyalni kell. „A kádárizmus pozitív megítélése annyira elsöprő, hogy még a 30 évnél fiatalabbak között is csak egyetlen százalékkal többen választották a rendszerváltás utáni Magyarországot, pedig ők vagy egyáltalán nem, vagy csak 1-2 évet éltek a rendszerváltás előtt. A 60 évnél idősebbeknek a 63 százaléka, a 8 általánossal rendelkezők 60 százaléka álmodozik a gulyáskommunizmusról. A fiatalabbak és a magasabb végzettségűek között ez az arány 30 százalék körül mozog.” (Kálmán: 24.hu., 2017.11.3.)

ERŐS KISEBBSÉGBEN A NYERTESEK!

„Magyarország rendszerváltásának 20. évfordulója (2009)… Míg három éve valamivel több, mint minden ötödik ember vallotta magát és családját a rendszerváltás nyertesének (22 százalék), addig mára jóval kevesebb (14 százalék) állítja ugyanezt. Miközben a magukat és családjukat vesztesnek vallók aránya nőtt. 2006-ban még minden harmadik személy (33 százalék), 2009-ben már minden második megkérdezett (51 százalék) azt állította, hogy ő és családja az elmúlt 20 év vesztesének tekinthető. ” 168 óra, 2009. 10. 20.

2017-ben a 20. századi rendszerekkel összehasonlítva még mindig több mint kétszer annyian (42%) merték vállalni azt a nézetet, hogy a „Kádár-rendszer” idején jobb volt a magyaroknak, mint a rendszerváltást követően. A jelenlegi magyarországi rendszert tehát csak a lakosság egyötöde tekinti jónak, (közel 1/3 pedig nem tudott válaszolni). Lásd a 15. grafikont!

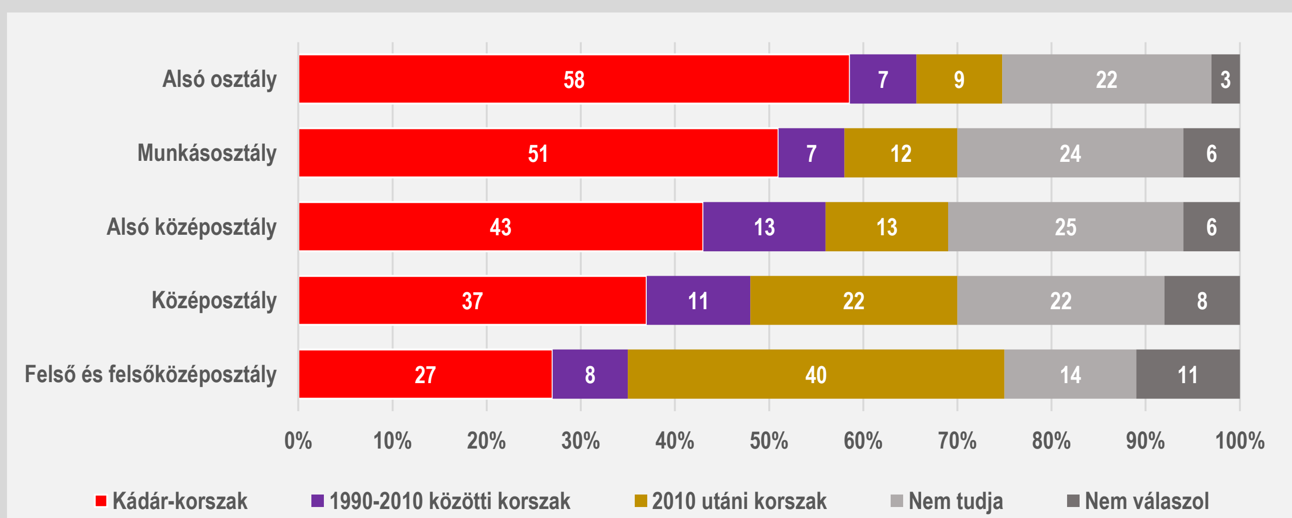
15. Ön szerint melyik nagy huszadik századi korszakban volt mindent összevetve a legjobb a magyaroknak?

Forrás: A magyar álom… 2017, 29. o. Policy Solutions – Friedrich-Ebert-Stiftung, 2017. október.

Végül egy friss, 2019-ben publikált felmérés, mely a Kádár-korszakot, annak teljesítményét (vidékiek boldogulása; családok helyzete; munkalehetőségek; nyugdíjak értéke alapján) a rendszerváltás utáni két szakasszal hasonlítja össze. Az összes megkérdezett kb. 45 %-a Kádár-korszakot, kb. 10%-a az 1990-2000 közötti időszakot, kb. 16%-a a 2010 utáni Fidesz szakaszt tartja a legjobbnak. (Kb. 23% nem tudja, 6% pedig nem válaszolt.) Társadalmi pozíció szerint az alsó osztályok vonzódnak leginkább a Kádár-korszakhoz: több mint ötven százalékuk mondta, hogy összességében a rendszerváltás előtt volt jobb. A felső és felsőközéposztálynál viszont ez az arány csak 27 százalék, miközben 40 százalékuk gondolja úgy, hogy 2010 óta működnek legjobban a dolgok (16. grafikon).

16. Véleménye szerint összességében melyik korszak volt jobb?

Forrás: Gerő Márton és Szabó Andrea: abcug.hu, 2019. 05. 23. kimutatásai: https://abcug.hu/a-magyar-felsoosztalynak-egyre-jobban-tetszene-egy-diktatura/

Ugyanez a vizsgálat kimutatta, hogy a gazdagabb rétegeknek egyre jobban tetszene egy diktatúra, míg az alsó rétegek a társadalmi demokrácia értékei felé mozdultak el!

UTÓSZÓ

A jelen Fekete Füzetben bemutattuk a magyarországi „szocialista" korszak 30 évének egyértelműen jobb szociális és kulturális teljesítményét, nem csoda az iránta mindmáig meglévő nosztalgia. Ugyanakkor tudva tudjuk, hogy több aktuálpolitikai kérdésben a jobboldali, sőt szélsőjobboldali nézetek többségben vannak Magyarországon. A „szocialista" időszakot ma pozitívnak ítélők nem kis része a szélsőjobboldali pártokra szavaz. Hogyan lehetséges ez a társadalmi skizofrénia? Hát úgy, hogy a mai demagóg magyar kormányzat, a szélsőjobb nagyobb biztonságot, biztosabb munkahelyeket, több közmunkát stb. ígér a lakosságnak, mint a „bal-liberális" ellenzék. A népnek szórt morzsákkal ezt részlegesen meg is valósítja. A jobboldali demagógia és propagandahenger hatását csak egy olyan alulról is építkező mozgalom törhetné meg, mely a tömegek legkonkrétabb szociális érdekeit, ehhez kapcsolódva a tulajdoni viszonyok átalakítását, demokratizálását, a társadalmi közös fogyasztás növelését is képviseli.

A transznacionális monopolkapitalizmus sokoldalú csomópontválsággal küzd, s ez ideiglenesen, de csak ideiglenesen inkább a jobboldalnak kedvez. A bevezetőben említett neoweimari helyzet azonban nem tarthat örökké. Ennek vannak előjelei. Erősödnek a kapitalizmuskritikus baloldali elméleti műhelyek – még hazánkban is. A fiatalság egyrésze radikalizálódni kezdett. Új szocialisztikus erők jelentkeznek neoliberális múlttal terhelt polgári pártokban. Az erőviszonyok időnként váratlanul gyorsan változnak, különösen, amikor a mélyfolyamatok új történelmi irányt követelnek. Új Auróra közeleg! (F.P.)

Fontosabb statisztikai források
Hosszú idősorok. Központ Statisztikai Hivatal.
A háztartások életszínvonala, 2017. Központi Statisztikai Hivatal.
STADAT Idősoros éves adatok. Központi Statisztikai Hivatal.
A társadalmi haladás mutatószámrendszere. Központi Statisztikai Hivatal.
Category: Poverty and social exclusion. Eurostat.